

A Magyarországon működő külföldi irányítású leányvállalatok tevékenysége a 2016. évi végleges és a 2017. évi előzetes adatok alapján

Tartalom

1. Bevezetés.....	3
2. A külföldi irányítású nem pénzügyi vállalatok tevékenysége a 2017. évi előzetes adatok alapján.....	3
3. A külföldi irányítású nem pénzügyi vállalatok tevékenysége a 2016. évi adatok alapján.....	5
3.1. A külföldi irányítású leányvállalatok fő gazdasági mutatói.....	6
3.2. A vállalatok végső irányítóinak székhelye	7
3.3. Vállalatméret és külföldi irányítás	9
3.4. A külföldi és a hazai irányítású szervezetek termelékenysége	10
3.5. Exportképesség és külföldi irányítás.....	11
3.6. Külföldi irányítás és technológiai színvonal a feldolgozóiparban	12
4. A külföldi irányítású pénzügyi vállalatok tevékenysége a 2016. évi adatok alapján.....	14
5. Nemzetközi kitekintés.....	17

További információk, adatok (linkek)

Táblák (STADAT)

Tájékoztatási adatbázis

Módszertani megjegyzések

Elérhetőségek

1. Bevezetés

Az Európai Unió tagállamaiban – a globalizáció széles körű elterjedésével jelentkező gazdaságelemzői igényekre adott válaszul – 2007-ben kezdődött meg a külföldi irányítású leányvállalatok statisztikájának (FATS)¹ egységes összeállítása és publikálása.

A FATS-szakstatisztika a külföldi ellenőrzés alatt álló magyarországi vállalkozások teljesítmény-, beruházási és munkaügyi mutatóit gyűjti össze, és azokat egyrészt a vállalatok irányítását végzők – az akár több országon is átnyúló, hosszú tulajdonosi lánc végén megjelenő végső tulajdonos – székhelye alapján, másrészt a vállalkozások által folytatott gazdasági tevékenység szerint csoportosítja. A statisztika ezáltal alkalmas annak bemutatására, hogy mely országok gazdasági szereplői és milyen mértékben ellenőrzik hazánkban az egyes nemzetgazdasági ágak, ágazatok tevékenységét, és a külföldi részvétel milyen hatással van ezek teljesítményére.

A végső befektetők szerinti közvetlentőkebefektetés-statisztika² (FDI-statisztika), valamint a FATS együttes felhasználásával átfogó képet kaphatunk a Magyarországon megvalósult külfölditőke-befektetések nagyságáról, a tőkebefektető országokról, valamint a tőkebefektetések eredményeként külföldi irányítással létrejött, illetve külföldi irányítás alá került vállalkozások nemzetgazdaságban betöltött szerepéről.

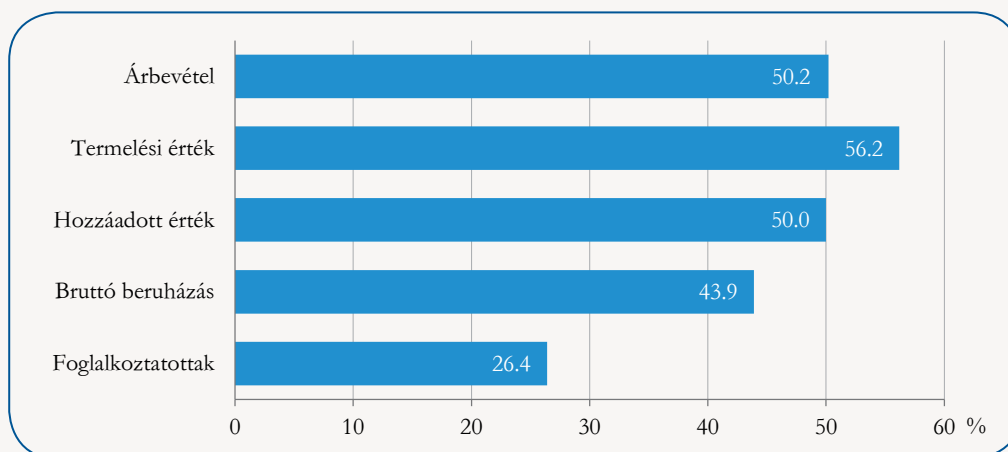
A külföldi irányítású pénzügyi és nem pénzügyi vállalatok tevékenységét a 2016. évi végleges adatok alapján részletesen, a külföldi irányítású nem pénzügyi leányvállalatok működésének legújabb tendenciáit pedig a 2017. évi előzetes adatok alapján, összefoglaló jelleggel mutatjuk be.

2. A külföldi irányítású nem pénzügyi vállalatok tevékenysége a 2017. évi előzetes adatok alapján

A külföldi irányítású vállalkozások az összes magyarországi vállalkozás árbevételének, termelési értékének és hozzáadott értékének legalább felét realizálták, valamint bruttó tárgyi eszköz beruházásaik több mint négytizedét valósították meg 2017-ben. Az összes hazai vállalkozás munkavállalóinak több mint negyedét szintén külföldi irányítású leányvállalatok foglalkoztatták.

1. ábra

A külföldi irányítású vállalkozások részesedése a vállalkozások fő gazdasági mutatóiból, 2017

¹ Foreign Affiliates Statistics.

² A Magyar Nemzeti Bank 2016-tól közzéteszi a magyarországi közvetlentőkebefektetés-állomány végső befektető (Ultimate Controlling Parent, UCP) szerinti szerkezetét is. Az FDI-statisztikában a végső befektető meghatározására alkalmazott szabályok összhangban vannak a FATS végső irányító (Ultimate Controlling Institutional Unit, UCI) módszertanával.

A külföldi irányítású vállalkozások **árbevétele** (47 ezer milliárd forint) 2017-ben – folyó áron – 6,9%-kal nőtt az előző évihez képest, a teljesítmény a teljes vállalkozói körben 9,5%-kal emelkedett. A külföldi leányvállalatok árbevételeinek jelentős részét realizáló nemzetgazdasági ágak közül átlagon felüli mértékben nőtt a bevétel a szállítás és raktározás (8,9%), valamint az információ és kommunikáció (7,9%) ágakban. A teljesítmény nemzetgazdasági ágak szerinti összetétele kismértékben változott, a feldolgozóipar részesedése 0,9, az energiaiparé 0,4 százalékponttal csökkent. 2017-ben a külföldi leányvállalatok az árbevételeik 84%-át három nemzetgazdasági ágban (feldolgozóipar, kereskedelem, valamint szállítás és raktározás) realizálták. A nemzetgazdaság árbevételeinek nagyobb részét adó ágak közül a feldolgozóiparban, valamint az információ és kommunikáció ágban részesedtek az árbevételből átlagot meghaladó mértékben (72, illetve 56%-kal) a külföldi ellenőrzés alatt álló cégek.

A külföldi leányvállalatok **hozzáadott értéke** 2017-ben elérte a 9,9 ezer milliárd forintot, az előző évihez viszonyítva – folyó áron – 8,7%-kal nőtt, ami elmaradt a teljes vállalkozói kör 12%-os növekedésétől. A külföldi irányítású leányvállalatok hozzáadott értékéből nagy súllyal részesedő nemzetgazdasági ágak közül átlagot meghaladó mértékben nőtt a feldolgozóipar (9,0%), valamint a szállítás és raktározás ág (9%) teljesítménye. A hozzáadott értékéből az energiaipar súlya 1,0 százalékponttal csökkent. 2017-ben a külföldi irányítású leányvállalatok teljesítményük háromnegyedét mindössze három nemzetgazdasági ágban (feldolgozóipar, kereskedelem, valamint információ és kommunikáció ág) állították elő. A teljes vállalati szektorban is jelentős részarányt (62%) képviseltek ezek az ágak: a külföldi hozzájárulás mértéke a feldolgozóiparban 68, az információ és kommunikáció ágban 61% volt, az átlagot (50%) jóval meghaladta, a kereskedelemben (44%) pedig megközelítette azt.

A külföldi irányítású vállalkozások **bruttó tárgyeszköz-beruházásainak** értéke 2017-ben folyó áron 2,5 ezer milliárd forint volt, az előző évihez viszonyított növekedési üteme (7,4%) elmaradt az összes magyarországi vállalkozás beruházásainak bővülésétől (18%). Jelentősen nőttek (14%) a külföldi irányítású vállalkozások teljesítményének 59%-át adó feldolgozóipari beruházások. A nemzetgazdasági beruházások nagyobb arányát megvalósító ágak közül a külföldi irányítású cégek részesedése a beruházásokból a feldolgozóiparban (72%), az információ és kommunikáció ágban (50%) volt a legmagasabb 2017-ben. Ezekben az ágakban valósult meg együttesen az összes magyarországi vállalkozás beruházásainak 40, valamint a külföldi leányvállalatok beruházásainak 64%-a.

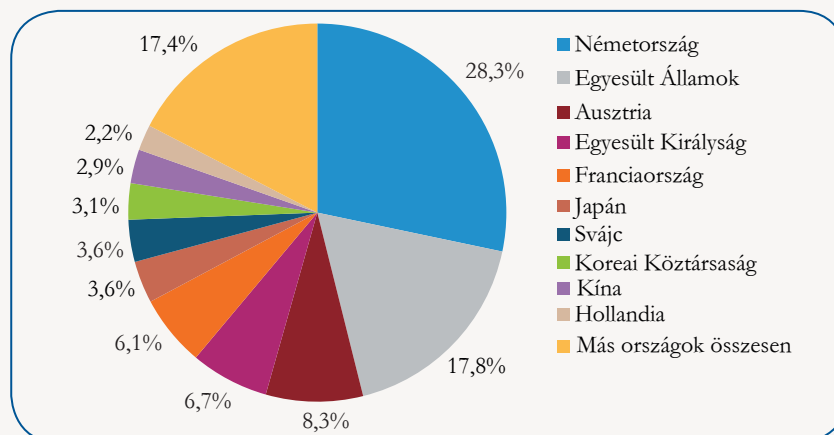
A külföldi irányítású vállalkozások **foglalkoztatottainak** száma 2017-ben meghaladta a 715 ezer főt, 2016-hoz képest 4,1%-kal nőtt. A teljes vállalkozói körben a növekedés üteme 1,5% volt. A külföldi irányítású vállalkozásoknál foglalkoztatottak száma átlagot meghaladó mértékben emelkedett a tudományos és műszaki tevékenység ágban (11%), a feldolgozóiparban (4,5%), valamint a szállítás és raktározás ágban (4,4%), és jelentősen csökkent az energiaiparban (5,1%). A munkaerő nemzetgazdasági ágak szerinti összetétele lényegében nem változott. A külföldi irányítású leányvállalatok munkavállalóinak 71%-a a feldolgozóiparban és a kereskedelemben dolgozott. Arányuk a jelentős foglalkoztatónak számító nemzetgazdasági ágak közül a feldolgozóiparban (50%), valamint az információ és kommunikáció ágban (34%) volt a legmagasabb.

A külföldi irányítású leányvállalatok **végző irányító ország** szerinti megoszlása a gazdasági teljesítménymutatók és a foglalkoztatottak száma alapján 2017-ben is jelentősen koncentrált volt. Az árbevétel, a termelési érték, a hozzáadott érték és a bruttó tárgyeszköz-beruházások több mint 80%-a, valamint a foglalkoztatott létszám 80%-a 10 ország között oszlott meg.

Az irányító országok közül továbbra is kiemelkedett Németország és az Egyesült Államok, amelyek a teljesítményből együttesen több mint 46%-kal részesedtek, és a külföldi leányvállalatok munkavállalóinak 42%-át foglalkoztatták.

2. ábra

A külföldi irányítású leányvállalatok bruttó hozzáadott értékének megoszlása a végső irányító székhelye szerint, 2017

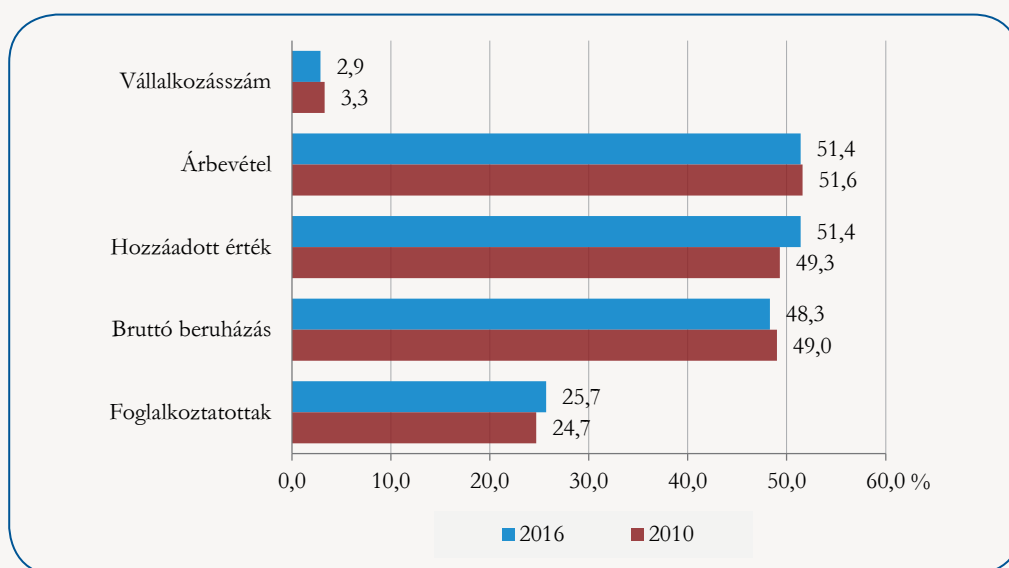

3. A külföldi irányítású nem pénzügyi vállalatok tevékenysége a 2016. évi adatok alapján

2016-ban a Magyarországon működő vállalkozások 2,9%-a (16,2 ezer) állt külföldi irányítás alatt. Alacsony számuk ellenére a külföldi leányvállalatok az összes hazai vállalkozás árbevételének, valamint hozzáadott értékének több mint felét realizálták, és a Magyarországon működő vállalkozások bruttó tárgyi eszköz-beruházásainak közel felét valósították meg. Az összes hazai vállalkozás munkavállalóinak több mint negyedét szintén külföldi irányítású leányvállalatok foglalkoztatták.

3. ábra

A külföldi irányítású leányvállalatok részesedése a vállalkozások fő gazdasági mutatóiból

3.1. A külföldi irányítású leányvállalatok fő gazdasági mutatói

A külföldi irányítású vállalkozások **árbevétele** (44 ezer milliárd forint) 2015-höz viszonyítva folyó áron 3,2%-kal csökkent, és a teljes vállalkozói kör teljesítményének 51%-át adta. Az összes magyarországi vállalkozás árbevétele az előző évhez képest stagnált.

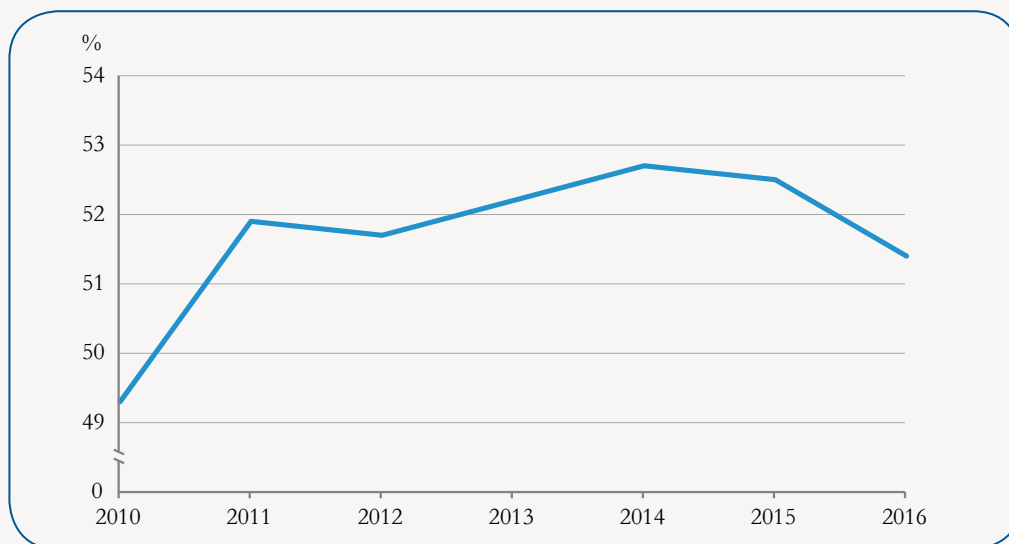
A külföldi irányítású leányvállalatok 2016. évi árbevétele közel négyötödét (79%) két nemzetgazdasági ágban (a feldolgozóiparban, elsősorban a közúti jármű gyártásában és az elektronikai iparban, valamint a kereskedelemben, a nagy- és kiskereskedelemben egyaránt) realizálták. A nagyobb nemzetgazdasági súllyal rendelkező ágak közül a külföldi cégek részesedése a feldolgozóiparban (73%) és az információ, kommunikáció ágban (59%) volt a legnagyobb. Jelentősen – az előző évihez képest 10, 2010-hez viszonyítva 27 százalékponttal – csökkent ugyanakkor a külföldi részesedés mértéke az energiaiparban (45%), döntően a szektor tulajdonosi szerkezetének változásai miatt.

A külföldi leányvállalatok árbevételeiből nagymértékben részesedő nemzetgazdasági ágak közül a teljesítmény a feldolgozóiparban folyó áron 11%-kal nőtt, miközben az energiaiparban – folytatva az előző évi tendenciát, és összefüggésben a tulajdonosi szerkezet változásaival – 30%-kal visszaesett 2015-höz képest. A külföldi irányítású vállalkozások árbevételeinek tevékenység szerinti összetétele ennek megfelelően változott: az energiaipar részesedése az előző évihez képest 1,7, 2010-hez viszonyítva pedig 7,8 százalékponttal csökkent.

A külföldi leányvállalatok **hozzáadott értéke** 2016-ban elérte a 9,1 ezer milliárd forintot, az összes magyarországi vállalkozás hozzáadott értékének 51%-át. Folyó áron számított értéke az előző évihez képest stagnált, miközben a hazai vállalkozások együttes teljesítménye 2,2%-kal növekedett.

4. ábra

A külföldi irányítású vállalkozások részesedésének alakulása a hozzáadott értékből

A külföldi irányítású leányvállalatok a hozzáadott értékük háromnegyedét három nemzetgazdasági ágban (a feldolgozóiparban, ezen belül főként a közúti jármű és a gép, gépi berendezés gyártásában, az elektronikai iparban; a kereskedelemben, a nagy- és kiskereskedelemben egyaránt; valamint az információ és kommunikáció területén) állították elő. A teljes vállalati szektor hozzáadott értékének 62%-a is ezekből az ágakból származott. A külföldi hozzájárulás mértéke a feldolgozóiparban (68%), illetve az információ és kommunikáció ágban (66%) jóval átlag fölötti, a kereskedelemben (45%) pedig megközelítette azt.

A külföldi leányvállalatok hozzáadott értékének nagyobb részét adó nemzetgazdasági ágak közül a feldolgozóipar teljesítménye nőtt (2,6%) az előző évihez képest, ugyanakkor a hozzáadott értékből való részesedése (51%) kismértékben (1,4 százalékpont) csökkent.

A **bruttó tárgyi eszköz-beruházások** 2016. évi értéke a külföldi leányvállalatok körében közel 2,3 ezer milliárd forint volt, folyó áron 2,0%-kal meghaladta az egy évvel korábbit³, és kismértékben elmaradt a teljes vállalkozói kör beruházásainak bővülésétől (2,3%).

A nemzetgazdasági beruházások legnagyobb részét adó ágak közül a külföldi irányítású cégek részesedése a feldolgozóiparban (70%), az információ és kommunikációban (67%), illetve a kereskedelem (36%) volt a legmagasabb. Ezekhez az ágakhoz köthető az összes magyarországi vállalkozás eszközpótló és -fejlesztő tevékenységének több mint fele (53%), valamint a külföldi leányvállalatok beruházásainak 70%-a.

A külföldi irányítású vállalkozások beruházásainak jelentős részét megvalósító ágak közül a beruházási tevékenység az előző évhez viszonyítva átlagot meghaladóan nőtt a feldolgozóiparban (17%), valamint a szállítás és raktározás ágban (4,6%). A beruházások szerkezete 2010-hez képest módosult: nőtt a feldolgozóipar (12 százalékpont), a szállítás és raktározás (6,2 százalékpont) aránya, ugyanakkor az energiaipar és az ingatlanügyletek részesedése 9,2, illetve 4,5 százalékponttal csökkent.

A külföldi irányítású vállalkozások **foglalkoztatásban** betöltött szerepe kisebb, mint az egyes teljesítménymutatók esetében, 2016-ban 687 ezer fő dolgozott külföldi leányvállalatoknál, a teljes vállalkozói kör foglalkoztatottainak 26%-a. A foglalkoztatottak száma az előző évihez viszonyítva – a teljes vállalkozói kör növekedési üteménél (2,9%) kisebb mértékben – 1,8%-kal nőtt.

A külföldi irányítású leányvállalatok munkavállalóinak 69%-a a feldolgozóiparban (főként a közúti jármű- és gép-, gépi berendezés-gyártásban, valamint az elektronikai iparban) és a kereskedelem (elsősorban a nagy- és kiskereskedelem) dolgozott, arányuk a jelentős foglalkoztatónak számító nemzetgazdasági ágak közül ugyancsak ezekben az ágakban volt a legmagasabb (49, illetve 21%). A foglalkoztatottak száma a külföldi irányítású vállalkozások körében jelentős súlyt képviselő ágak közül 2015-höz képest a tudományos és műszaki tevékenység ágban (9,4%) és a feldolgozóiparban (3,9%) nőtt átlag feletti mértékben. A munkaerő gazdasági tevékenység szerinti összetétele az előző évihez képest számottevően nem változott, 2010-hez viszonyítva nőtt a feldolgozóipar (3,2 százalékpont), a szállítás, raktározás (1,4 százalékpont) és a tudományos és műszaki tevékenység súlya (1,2 százalékpont), miközben a kereskedelemé 4,4 százalékponttal csökkent.

2016-ban 3,2%-kal kevesebb külföldi irányítású leányvállalat működött hazánkban, mint 2015-ben, miközben a **vállalkozások száma** a vállalati szektor egészében 2,7%-kal nőtt.

3.2. A vállalatok végső irányítóinak székhelye

A Magyarországon működő külföldi leányvállalatokat 2016-ban 110 különböző országból irányították, a tulajdonosok (gazdasági, illetve nonprofit szervezet vagy magánszemély) 71%-ának székhelye az Európai Unió valamely tagállamában volt.

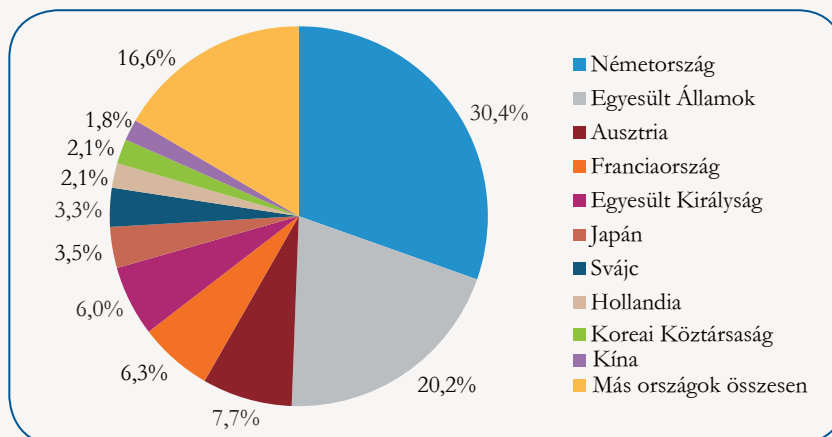
A külföldi irányítású leányvállalatok 2016. évi teljesítménymutatói alapján valamennyi nemzetgazdasági ágban megállapítható az **EU tagországainak dominanciája**. Az Európai Unióból irányított leányvállalatok a külföldi ellenőrzés alatt álló vállalkozások árbevételeiből és bruttó hozzáadott értékéből egyaránt 63, bruttó tárgyi eszköz beruházásaiból 61, foglalkoztatottainak számából 68%-kal részesedtek 2016-ban. A teljesítmény- és munkaügyi mutatók alapján az energiaiparban, a víz- és hulladékgazdálkodás ágban és az építőiparban volt a legmagasabb, legalább 85%-os az EU tagországainak aránya.

2016-ban a külföldi irányítású vállalkozások bruttó hozzáadott értékének több mint negyötöde (83%) 10 ország között oszlott meg.

³ A külföldi irányítású leányvállalatok 2016. évi beruházási adatai már tartalmazzák a pénzügyi lízing értékét is, időbeli összehasonlításnál szintén a bázisidőszaki adatok pénzügyilízing-adatokkal korrigált értékét használtuk.

5. ábra

**A külföldi irányítású leányvállalatok bruttó hozzáadott értékének megoszlása
a végső irányító székhelye szerint, 2016**

A gazdasági mutatók alapján két ország – Németország és az Egyesült Államok – szerepe kiemelkedő, leányvállalataik együttesen a külföldi irányítású cégek árbevételének és hozzáadott értékének közel felét realizálták, valamint a külföldi leányvállalatoknál dolgozók 44%-át foglalkoztatták.

Az **Európai Unió** országai közül a vállalkozásszám, a gazdasági teljesítménymutatók és a foglalkoztatottak száma alapján egyaránt **Németország** a legfontosabb, ugyanis a német irányítású leányvállalatok 2016-ban a külföldi leányvállalatok árbevételéből 31, a hozzáadott értékéből 30%-kal részesedtek, és az összes külföldi irányítású vállalkozásoknál dolgozók 29%-át (199 ezer főt) foglalkoztatták. A német leányvállalatok 54%-a nagy- és kiskereskedelemmel, ingatlanügyletekkel és fémfeldolgozási termékek gyártásával foglalkozott. A német irányítású vállalkozások teljesítményének alakulásában ugyanakkor más tevékenységek – közúti jármű gyártása, energiaipar, távközlés – szerepe meghatározó, amelyekből a nagy- és kiskereskedelem, a gép, gépi berendezés gyártása, az információtechnológiai szolgáltatás, a gumi-, műanyag termék gyártása és az elektronikai ipar ágazatokkal együtt árbevételük négyötöde, valamint hozzáadott értékük 76%-a származott. A Magyarországon működő külföldi leányvállalatok bruttó tárgyi eszköz-beruházásainak 30%-át valósították meg német irányítású vállalkozások, amiben kiemelkedő szerep jutott a német beruházások több mint harmadát (35%) realizáló járműiparnak. A német irányítású vállalatok foglalkoztatásra gyakorolt hatása a közúti jármű gyártásában különösen erős, ahol a teljes vállalkozói kör munkavállalóinak 45%-át foglalkoztatták.

A bruttó hozzáadott értékből való részesedés alapján az Európai Unió országai közül a következő államok játszottak még jelentős szerepet a külföldi leányvállalatok irányításában:⁴

- Ausztria (kiskereskedelem, kivéve: gépjármű, motorkerékpár; raktározás, szállítást kiegészítő tevékenység; ingatlanügyletek; nagykereskedelem, kivéve: jármű, motorkerékpár; élelmiszergyártás; szárazföldi, csővezetékes szállítás; papír, papírtermék gyártása; nemfém ásványi termék gyártása),
- Franciaország (gyógyszergyártás; villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás; kiskereskedelem, kivéve: gépjármű, motorkerékpár; nagykereskedelem, kivéve: jármű, motorkerékpár; gumi-, műanyag termék gyártása),
- Egyesült Királyság (távközlés; kiskereskedelem, kivéve: gépjármű, motorkerékpár; jogi, számviteli, adószakértői tevékenység; nagykereskedelem, kivéve: jármű, motorkerékpár; szárazföldi, csővezetékes szállítás),
- Hollandia (kiskereskedelem, kivéve: gépjármű, motorkerékpár; nagykereskedelem, kivéve: jármű, motorkerékpár; jogi, számviteli, adószakértői tevékenység; kölcsönzés, operatív lízing; üzletvezetési, vezetői tanácsadás).

⁴ Az egyes országokból irányított vállalkozások bruttó hozzáadott értékéből jelentős súlyt képviselő ágazatok feltüntetésével.

A legtöbb, **Európai Unión kívüli** külföldi irányító székhelye az **Egyesült Államokban** volt, az innen irányított vállalkozások az árbevétel, a hozzáadott érték, valamint a foglalkoztatottak száma alapján a második helyet foglalták el az országok rangsorában. 2016-ban az Egyesült Államokból irányított leányvállalatok összes árbevételének és hozzáadott értékének közel 50%-át gép, gépi berendezés gyártásával; számítógép, elektronikai, optikai termék gyártásával; közúti jármű gyártásával; valamint légi szállítással foglalkozó cégek adták. Az Egyesült Államokból irányított vállalkozások beruházásainak több mint fele (56%) a légi szállítás és a közúti jármű gyártása ágazatban valósult meg, további egyötödük a papír-, papírtermék-, a számítógép-, és a gépgyártás, valamint a nagykereskedelem (kivéve: jármű, motorkerékpár) ágazatokba irányult. 2016-ban az Egyesült Államokból irányított cégek a külföldi leányvállalatok munkavállalóinak több mint 15%-át (100 ezer főt) foglalkoztatták.

Az Európai Unión kívüli európai országok közül a korábbi évekhez hasonlóan egyedül **Svájc** szerepelt a vizsgált gazdasági mutatók szerinti 10 legfontosabb ország között. A svájci irányítás alatt álló leányvállalatok főleg nagykereskedelemmel (kivéve: jármű, motorkerékpár), élelmiszer, ital, villamos berendezés, valamint gumi-, műanyag termék gyártásával foglalkoztak, ezek a vállalatok az árbevétel 63, a hozzáadott érték 52%-át adták.

Jelentős a **japán** irányítású vállalkozások szerepe a közúti jármű, a nemfém ásványi termék, a villamos berendezés, valamint a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártásában, ahol árbevételük és hozzáadott értékük közel háromnegyedét realizálták.

Az árbevétel és a hozzáadott érték szerinti rangsor alapján az Európai Unión kívüli országok között még a **Koreai Köztársaság** is említést érdemel. Az innen irányított vállalatok Magyarországon leginkább számítógép, elektronikai, optikai termékek gyártásával, nagykereskedelemmel (kivéve: jármű, motorkerékpár), gépjármű, motorkerékpár kereskedelmével, javításával foglalkoztak. 2016-ban a dél-koreai leányvállalatok árbevételének 71, hozzáadott értékének 39%-a ezekből a tevékenységből származott.

2016-ban első alkalommal szerepelt **Kína** a bruttó hozzáadott értékből való részesedés alapján 10 legjelentősebb végső irányító ország között. Az innen ellenőrzött leányvállalatok árbevételük 84, hozzáadott értékük 86%-át a vegyi anyag, termék gyártása, a nagykereskedelem (kivéve: jármű, motorkerékpár) és a gép, gépi berendezés gyártása ágazatokban realizálták.

3.3. Vállalati méret és külföldi irányítás

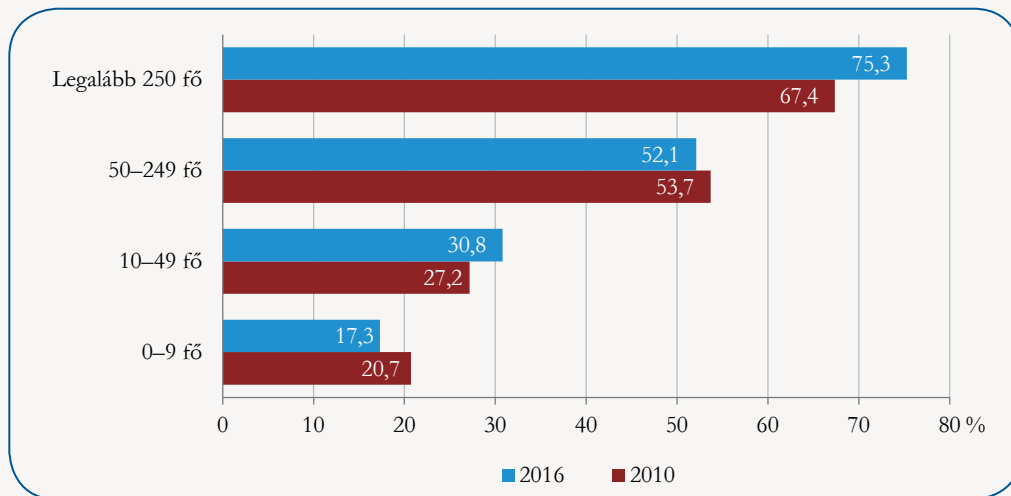
Az egy külföldi leányvállalatra jutó **alkalmazottak száma** 2016-ban 42 fő volt, a hazai irányítású cégek létszám-kategória szerinti átlagos vállalati méretét (3 fő) jóval meghaladta. Az eltérés a feldolgozóipari ágazatokban, az energiaiparban és az információ, kommunikáció ágban a legjelentősebb. Míg 2016-ban egy külföldi irányítású feldolgozóipari vállalkozás átlagosan 169 munkavállalót foglalkoztatott, addig a hazai irányításúak 7 főt.

A **foglalkoztatotti létszám** esetében is erős a kapcsolat a vállalati méret és a külföldi leányvállalatok részesedésének mértéke között: a vállalati méret növekedésével a külföldi jelenlét is intenzívebb.⁵ A külföldi irányítás jelentősége elsősorban a nagyvállalati körben meghatározó, az 50 főnél kevesebb munkavállalót foglalkoztató vállalatok körében kevésbé számottevő.

⁵ A külföldi leányvállalatok statisztikája (FATS), valamint az éves gazdaságszerkezeti statisztika (SBS) alapján.

6. ábra

**A külföldi irányítású leányvállalatok részesedése a hozzáadott értékből
a vállalkozások létszám-kategóriái szerint**

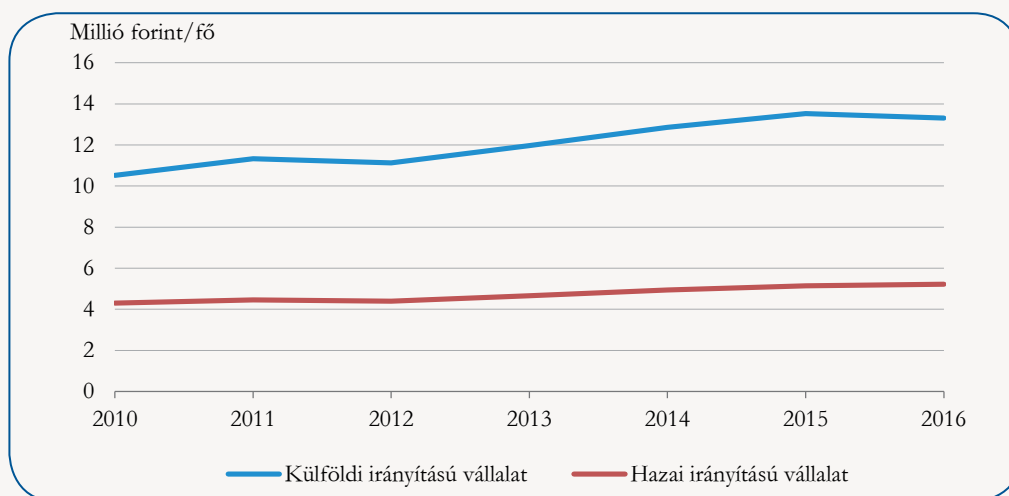
A külföldi irányítású leányvállalatok részesedése a *teljesítményből* már az 50 fő vagy ennél nagyobb létszámú vállalkozások esetén is jelentős, a meghatározó gazdasági súllyal rendelkező – az összes magyarországi vállalkozás árbevételének 42%-át, hozzáadott értékének 47%-át előállító – 250 fő vagy magasabb létszámú vállalkozásoknál pedig kiemelkedő. Az 50–249 fő vállalkozások *árbevételének* és *hozzáadott értékének* több mint fele, *beruházási teljesítményének* 49%-a származott a külföldről irányított cégek tevékenységéből. A 250 vagy annál több főt foglalkoztató vállalkozások körében a külföldi leányvállalatok az árbevétel és a hozzáadott érték háromnegyedét realizálták, a beruházások 62%-át valósították meg, valamint hozzájuk tartozott a foglalkoztatottak 58%-a.

3.4. A külföldi és a hazai irányítású szervezetek termelékenységége

A külföldi és a hazai irányítású vállalatok **egy alkalmazottra jutó hozzáadott értéke**⁶ 2010–2016 között egyaránt növekvő tendenciát mutatott.

7. ábra

A külföldi és a hazai irányítású vállalatok termelékenységének alakulása

⁶ A hazai és a külföldi irányítású szervezetek termelékenységének elemzése a külföldi leányvállalatok statisztikája (FATS), valamint az éves gazdaságszerkezeti statisztika (SBS) alapján készült.

A külföldi irányítású vállalatok termelékenységére 2010 és 2016 között jóval meghaladta a hazai irányítású cégeket, a különbség mértéke 2016-ban több mint két és félszeres volt. Ez egyben azt is jelentette, hogy a külföldi részvétel a teljes vállalkozói kör termelékenységét jelentősen megnövelte.

A hozzáadott értékből jelentős mértékben részesedő vállalkozások közül a magas termelékenységű szervezeteket – sorrendben, valamint a legjellemzőbb ágazatok felsorolásával – 2016-ban az alábbi országokból⁷ irányították:

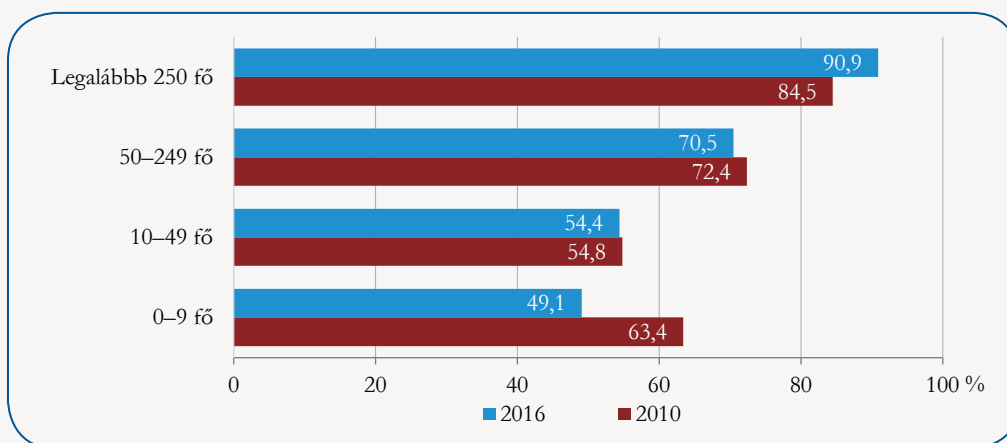
- Koreai Köztársaság (nagykereskedelem, kivéve: jármű, motorkerékpár; gépjármű, motorkerékpár kereskedelme, javítása; vegyi anyag, termék gyártása; számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása; gumi-, műanyag termék gyártása),
- Egyesült Államok (kölcsonzés, operatív lízing; légi szállítás; kőolaj-, földgázkitermelés; dohánytermék gyártása; film, video, televízióműsor gyártása, hangfelvétel-kiadás),
- Kína (villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás; villamos berendezés gyártása; kölcsonzés, operatív lízing; vegyi anyag, termék gyártása; nagykereskedelem, kivéve: jármű, motorkerékpár; tudományos kutatás, fejlesztés),
- Norvégia (távközlés; nagykereskedelem, kivéve: jármű, motorkerékpár; adminisztratív, kiegészítő egyéb üzleti szolgáltatás; információtechnológiai szolgáltatás),
- Kanada (adminisztratív, kiegészítő egyéb üzleti szolgáltatás; raktározás, szállítást kiegészítő tevékenység; kiadói tevékenység),
- Franciaország (kölcsonzés, operatív lízing; ingatlanügyletek; gyógyszergyártás; számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása; villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás),
- Németország (ingatlanügyletek; kölcsonzés, operatív lízing; távközlés; villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás; egyéb bányászat; vegyi anyag, termék gyártása; gépjármű, motorkerékpár kereskedelme, javítása; közúti jármű gyártása),
- Izrael (ingatlanügyletek; kiadói tevékenység; gyógyszergyártás).

3.5. Exportképesség és külföldi irányítás

2016-ban az összes Magyarországon működő vállalkozás árbevételének 36%-a származott export-értékesítésből, amelynek több mint negyötödét (81%) külföldi irányítású cégek realizálták. Az export-árbevételből való részesedésük jelentős mértékben függ a vállalatmérettől⁸: a vállalatméret növekedésével a részesedés nagysága is nő, ami a legalább 250 főt foglalkoztató vállalkozások körében 2016-ban meghaladta a 90%-ot.

8. ábra

A külföldi irányítású vállalkozások részesedése az exportárbevételből
a vállalkozások létszám-kategóriái szerint

⁷ Az adóoptimalizálást szolgáló off-shore pénzügyi centrumokból irányított leányvállalatok székhelyeinek figyelmen kívül hagyásával.

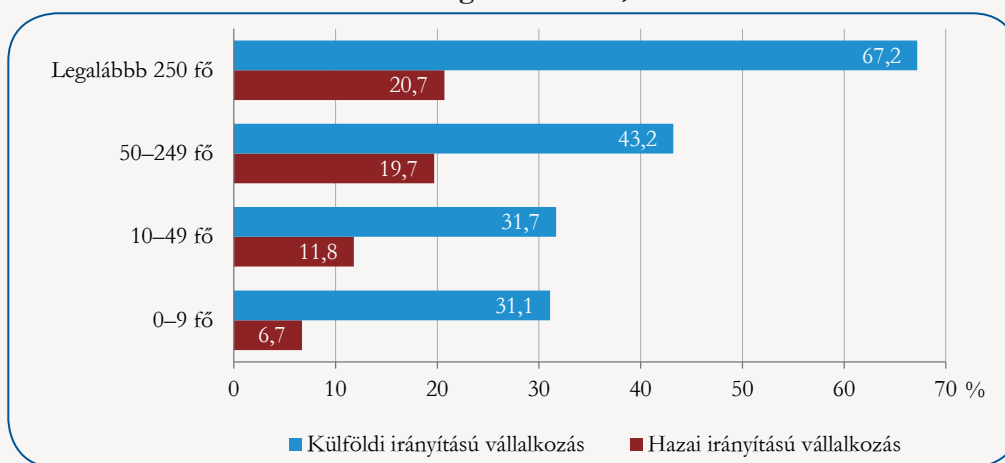
⁸ Létszám-kategóriák alapján meghatározott vállalatméret.

2010-hez viszonyítva számottevő szerkezeti változás az összes magyarországi vállalkozás exportárbevételének 6,0%-át adó, legfeljebb 9 főt foglalkoztató szervezetek körében történt, ahol a külföldi részesedés mértéke 14 százalékponttal csökkent. A csökkenés oka, hogy a hazai irányítású vállalkozások exportárbevétele ebben az időszakban folyó áron közel 80%-kal nőtt, miközben a külföldi irányítású cégek exportárbevétele stagnált.

A külföldi ellenőrzés alatt álló cégek árbevételének több mint fele (56%), a hazai irányítású vállalkozások árbevételének 14%-a volt külpiazi tevékenység eredménye 2016-ban. A vállalatméret növekedésével az export árbevételen belüli aránya a külföldi és a hazai irányítású cégeknél egyaránt nőtt. A 250 fős vagy ennél nagyobb létszámú külföldi irányítású szervezetek tevékenysége jellemzően exportorientált volt, miközben a hazai irányítású vállalkozások valamennyi létszám-kategóriában elsősorban hazai piaci igényeket elégítettek ki.

9. ábra

Az exportárbevétel aránya a külföldi és a hazai irányítású vállalkozások létszám-kategóriái szerint, 2016

A külföldi ellenőrzés alatt álló vállalkozások körében az exportárbevétel végső irányító ország szerinti megoszlása koncentrált, több mint háromnegyede (77%) 7 ország – sorrendben Németország, Egyesült Államok, Japán, Franciaország, Ausztria, Koreai Köztársaság és Egyesült Királyság – között oszlott meg. Az uniós kívüli irányítású vállalkozások körében az exportarány jellemzően magasabb, átlagosan 70% volt 2016-ban, miközben az uniós irányítású cégek árbevételének átlagosan 48%-a származott exporttevékenységből. A külföldi irányítású vállalkozások exportárbevételük több mint kétharmadát (69%) 7 ágazatban – sorrendben: közúti jármű gyártása; számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása; nagykereskedelem (kivéve: jármű, motorkerékpár); gép, gépi berendezés gyártása; gumi-, műanyag termék gyártása; villamos berendezés gyártása és élelmiszergyártás – realizálták.

3.6. Külföldi irányítás és technológiai színvonal a feldolgozóiparban

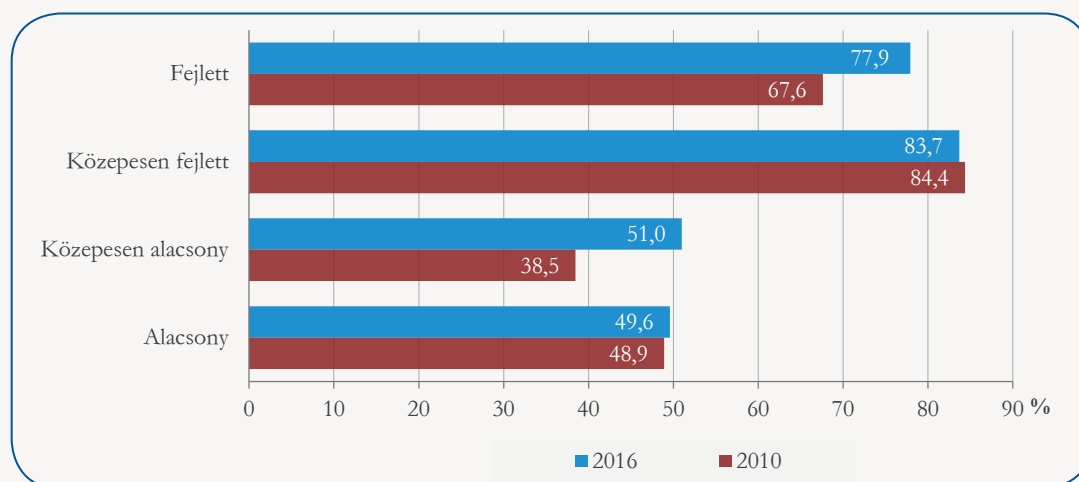
Az összes magyarországi vállalkozás hozzáadott értékének közel negytizedét, ezen belül a külföldi irányítású leányvállalatok hozzáadott értékének 51%-át a feldolgozóiparban állították elő 2016-ban. A feldolgozóiparban működő, külföldi irányítású vállalkozások hozzáadott értékének 16%-a fejlett, 52%-a közepesen fejlett termelési technológiát alkalmazó⁹ tevékenységből származott. A közepesen alacsony és alacsony technológiai színvonalú feldolgozóipari tevékenységek a külföldi vállalkozások teljesítményének 19, illetve 13%-át adták. A hazai irányítású vállalkozások hozzáadott értékének 10%-a fejlett, 22%-a közepesen fejlett, 40%-a közepesen alacsony, 28%-a alacsony technológiai színvonalú tevékenységből származott. A feldolgozóiparban tehát a külföldi leányvállalatok körében elsősorban a közepesen fejlett ter-

⁹ A feldolgozóipari tevékenységek technológiai színvonal szerinti osztályozása az Eurostat által használt módszertan (*High-tech classification of manufacturing industries*) szerint készült.

melési technológia alkalmazása jellemző, miközben a hazai vállalkozások tevékenységében a közepesen alacsony és alacsony fejlettségű tevékenységek dominálnak. A külföldi részvétel ezért a Magyarországon működő feldolgozóipari vállalkozások általános termeléstehnológiai színvonalát javítja.

10. ábra

A külföldi irányítású vállalatok részesedése a feldolgozóipar bruttó hozzáadott értékéből a termelés technológiai színvonala szerint

A fejlett és közepesen fejlett technológiát alkalmazó ágazatokban a külföldi vállalkozások az összes magyarországi vállalkozás hozzáadott értékének több mint négyötödét (82%) realizálták, amely az átlagos feldolgozóipari részesedésüket (68%) jelentősen meghaladta. A közepesen alacsony és alacsony technológiai színvonalú ágazatokban a teljesítmény felét állították elő. A hozzáadott értékhez való külföldi hozzájárulás mértéke 2010-hez képest a közepesen fejlett technológiájú ágazatok kivételével minden csoportban nőtt, kiemelkedő mértékben a fejlett (10 százalékpont) és a közepesen alacsony technológiai színvonalú (12 százalékpont) tevékenységeknél.

A *fejlett termelési technológiát* alkalmazó feldolgozóipari ágazatokban a külföldi vállalkozások körében az Európai Unión kívüli országokból irányított vállalkozások dominanciája jellemző, amelyek 2016-ban a hozzáadott érték közel 60%-át realizálták. A teljesítmény a stratégiai döntéshozók székhelye szerint erősen koncentrált, 95%-át mindössze hét ország – Egyesült Államok, Franciaország, Németország, Szingapúr, Koreai Köztársaság, Izrael és Japán – számítógép, elektronikai, optikai termék, gyógyszer, illetve egyéb jármű gyártásával foglalkozó vállalkozásai állították elő.

A *közepesen fejlett* termelési technológiát alkalmazó külföldi leányvállalatok teljesítménye szintén koncentrált, 81%-át négy országból – Németország, Egyesült Államok, Japán és Kína – irányított vállalkozások realizálták. A közepesen fejlett technológiával előállított hozzáadott érték 95%-a közúti jármű, gép, gépi berendezés, villamos berendezés, valamint vegyi anyag, termék gyártásából származott.

A *közepesen alacsony színvonalú* technológiákat használó külföldi vállalkozásokat jellemzően Németországból, az Egyesült Államokból, a Koreai Köztársaságból, Ausztriából, Japánból, Franciaországból és Ukrajnából irányították, ezen cégek 82%-kal részesedtek az összteljesítményből. A közepesen alacsony színvonalú technológiával realizált hozzáadott érték 95%-a gumi-, műanyag termék, nemfém ásványi termék, fémfeldolgozási termék és fémalapanyag gyártásából származott.

Az *alacsony fejlettségi színvonalú* gyártási technológiát alkalmazó külföldi leányvállalatok székhelye többségében Ausztriában, az Egyesült Államokban, Németországban, Svájcban, az Egyesült Királyságban és Dániában található, ezek a teljesítmény 75%-át realizálták. Az alacsony technológiai színvonalú feldolgozóipari tevékenységek közül a külföldi vállalkozások tevékenységében az élelmiszer-, a papír- és papírtermék-, illetve az italgyártás dominált, ezekből származott a hozzáadott érték kétharmada.

4. A külföldi irányítású pénzügyi vállalatok tevékenysége a 2016. évi adatok alapján

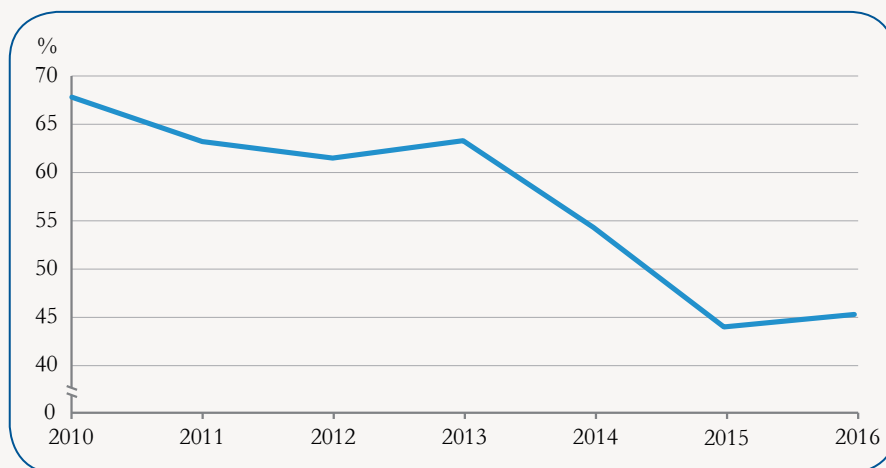
2016-ban a pénzügyi, biztosítási tevékenység ágban működő csaknem 21 ezer vállalkozás mindössze 1,3%-a állt külföldi irányítás alatt, ugyanakkor a nemzetgazdasági ág teljesítményértékének jelentős hányada ezekhez a vállalkozásokhoz kötődött.

A *pénzügyi közvetítés*,¹⁰ illetve a *biztosítás, viszontbiztosítás, nyugdíjalapok* ágazatokban a külföldi tulajdonú vállalkozások aránya 2016-ban 26, illetve 27% volt, a teljesítményből 45, illetve 76%-kal részesedtek. A két ágazat munkavállalóinak 37, illetve 84%-a külföldi irányítású vállalkozásnál dolgozott.

A pénzügyi közvetítés ágazatban a külföldi vállalkozások aránya és azok foglalkoztatottainak száma csökkent (1,6 százalékpont, illetve 8,0 százalékpont), ugyanakkor a teljesítményük kismértékben nőtt (1,3 százalékpont). Ennek oka, hogy a hitelintézeteknél és a pénzügyi vállalkozásoknál az év során jelentős mértékű technikai fejlesztések történtek, amelynek következtében több fiókot bezártak, és növelni tudták a hatékonyságot.

11. ábra

A külföldi irányítású leányvállalatok részesedésének alakulása a termelési értékből a pénzügyi közvetítés ágazatban

A biztosítás, viszontbiztosítás, nyugdíjalapok ágazatban minden mutató tekintetében csaknem 10 százalékponttal csökkent a külföldi irányítású leányvállalatok részesedése 2016-ban, amely elsősorban az ágazat tulajdonosi szerkezetének változásából adódott.

2016-ban az összes magyarországi pénzügyi vállalkozás döntő többsége (97%) az *egyéb pénzügyi tevékenység* ágazatba tartozott, az árbevételből és a foglalkoztatottak számából való részesedésük azonban jóval alacsonyabb, mindössze 26, illetve 33% volt. Az ágazatban működő vállalkozások árbevétele 2016-ban több mint 343 milliárd forintot tett ki, és több mint 28 ezer főt foglalkoztattak. Ugyanakkor a külföldi irányítású szervezetek részaránya nem érte el az 1,0%-ot sem, ennek ellenére a teljesítmény 19%-át állították elő, és a munkavállalók 3,9 %-át foglalkoztatták.

A külföldi irányítású pénzügyi vállalatok többségét (64%) – a nem pénzügyiekhez hasonlóan – 2016-ban az Európai Unió országaiból irányították, bár egyre több unión kívüli ország is megjelent ebben a gazdasági ágban. Az unió tagországaiból irányított leányvállalatok közt legnagyobb arányban (együttesen 72%) az osztrák, a német, az olasz, a holland és a francia székhellyel rendelkező vállalkozások voltak jelen.

A *pénzügyi közvetítés* ágazat külföldi irányítású vállalatainak stratégiai irányítási központjai 34 különböző országban találhatóak, ezek többségéből azonban igen kevés, kis teljesítményű vállalkozást irányítanak. A vállalatok közel hatodának (16%) stratégia-döntéshozói 2016-ban az Egyesült Államokban

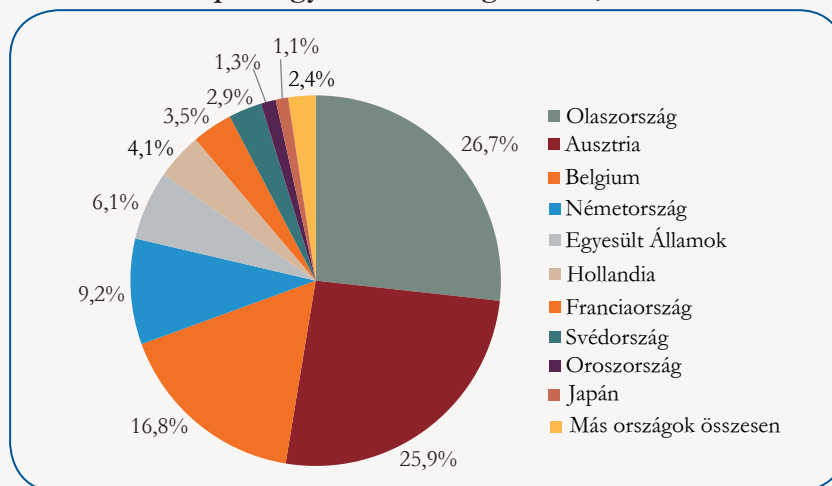
¹⁰ Jellemzően banki tevékenység (pl.: betétgyűjtés, hitelnyújtás), de a pénzügyi közvetítés ágazatba tartozik többek között a befektetési alapok kezelése, a pénzügyi lízing, valamint a holdingok által végzett vagyongazdálkodás is.

rendelkeztek székhellyel, de a cégek több mint a fele jellemzően alacsony teljesítménnyel és kisszámú munkavállalóval működő vagyonkezelő (holdingvállalat) volt. A vállalkozások további 50%-ának stratégiai irányítását Ausztriából, Kanadából, Franciaországból, Olaszországból és Svájcban végezték. A kanadai irányítású vállalatok tevékenysége túlnyomórészt vagyonkezelés volt.

Az ágazat *teljesítmény* szerinti rangsorát az olasz és osztrák irányítású leányvállalatok vezették. Olaszország 2,0 százalékponttal növelte részesedését 2015-höz képest, míg Ausztriáé 6,1 százalékponttal csökkent. Számottevő arányt képviseltek még a Belgiumból és a Németországból irányított vállalkozások, amelyek kismértékben növelni tudták a részesedésüket.

12. ábra

A termelési érték megoszlása a végső irányító székhelye szerint a pénzügyi közvetítés ágazatban, 2016

Az ágazaton belül a teljesítmény túlnyomó többségét (71%) a monetáris közvetítéssel foglalkozó pénzügyi intézmények realizálták, ahol az olasz, az osztrák és a belga érdekeltségű szolgáltatók túlsúlya még erősebb volt. Az ágazatban működő egyéb pénzügyi közvetítéssel foglalkozó vállalkozások a teljesítmény közel háromtizedét (28%) adták. Itt az osztrák és az olasz vállalkozások mellett jelentős szerepet kaptak a német, a svéd és a holland irányításúak is. Az ágazaton belül a cégek 28%-át jelentő vagyonkezelők a teljesítmény mindössze 0,2%-át realizálták.

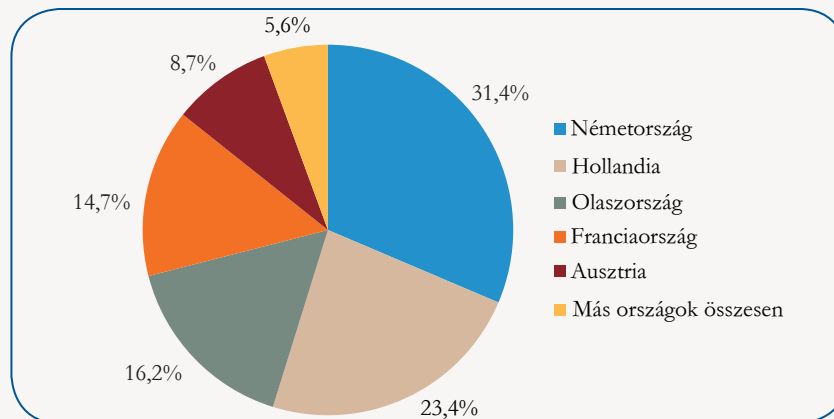
Az ágazatban a legtöbb foglalkoztatottal szintén az osztrák és az olasz irányítású leányvállalatok rendelkeztek, őket a Belgiumból és az Egyesült Államokból irányított vállalkozások követték, amelyek együttesen az ágazat munkavállalóinak 80%-át foglalkoztatták.

A **biztosítás, viszontbiztosítás, nyugdíjalapok** ágazatban 2016-ban a biztosító társaságok döntő többsége (75%) külföldi tulajdonban volt. Az ágazat a pénzügyi közvetítésnél is koncentráltabb, kevés országból irányított, kisszámú, ugyanakkor nagy teljesítményű vállalkozás működik benne. A szervezetek *száma* országok szerinti rangsorát 2015-höz hasonlóan Németország vezette, az ágazat külföldi irányítású vállalkozásainak 42%-át innen irányították. A díjbevétel döntő részét (94%) 5 ország (Németország, Hollandia, Ausztria, Olaszország és Franciaország) vállalkozásai realizálták.

Az ágazaton belül a *munkavállalók* 67%-a francia, olasz és német irányítású biztosítóknál dolgozott. A nyugdíjpénztárak külföldi tulajdona minimális arányú volt.

13. ábra

A biztosítás, viszontbiztosítás, nyugdíjalapok ágazat díjbevételeinek megoszlása a végső irányító székhelye szerint, 2016

Az **egyéb pénzügyi tevékenység** ágazatban működő külföldi leányvállalatok több mint negyede (26%) osztrák, további 23%-a német és olasz irányítás alatt állt.

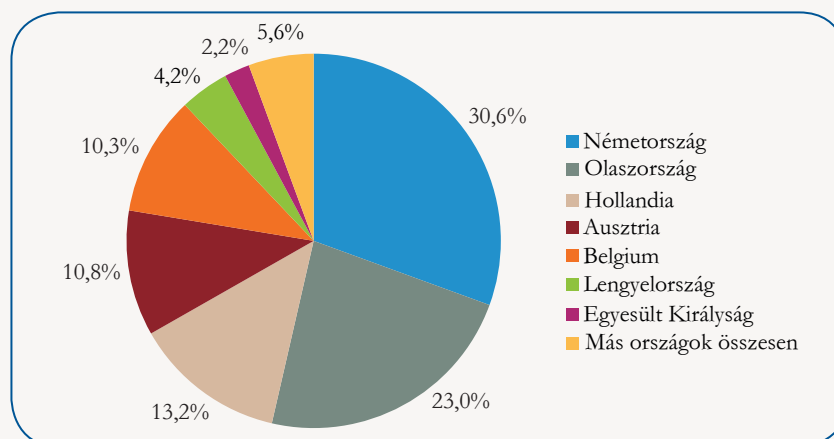
A *teljesítmény* szerinti rangsort sorrendben Németország, Olaszország és Hollandia vezette, amelyek együttesen az ágazat külföldi irányítású vállalatai teljesítményének több mint kétharmadát realizálták. Az ágazatban működő vállalkozások az irányító országok székhelyét és teljesítményüket tekintve is változatos képet mutatnak.

Az osztrák irányítású vállalkozások jellemzően sok vállalattal jelennek meg, amelyek egyenként kisebb teljesítményűek, míg az olasz és a holland cégek kevesebb, de nagy teljesítményű vállalkozásokkal vannak jelen. A teljesítményt tekintve számottevő részesedéssel rendelkeznek még a belga irányítású vállalkozások is, amelyeknél a legmagasabb az egy vállalkozásra jutó árbevétel.

A foglalkoztatottak számát tekintve szintén három ország dominál: az osztrák irányítású vállalkozások az összes létszám 19, az olasz és a német irányításúak pedig 17–15%-át foglalkoztatták 2016-ban. Minden más irányító ország 15% alatti részesedéssel rendelkezett. Az egy foglalkoztatottra eső árbevétel a német irányítású vállalkozásoknál volt a legmagasabb, amelyeket belga és olasz cégek követtek.

14. ábra

Az egyéb pénzügyi tevékenység árbevételének megoszlása a végső irányító székhelye szerint, 2016

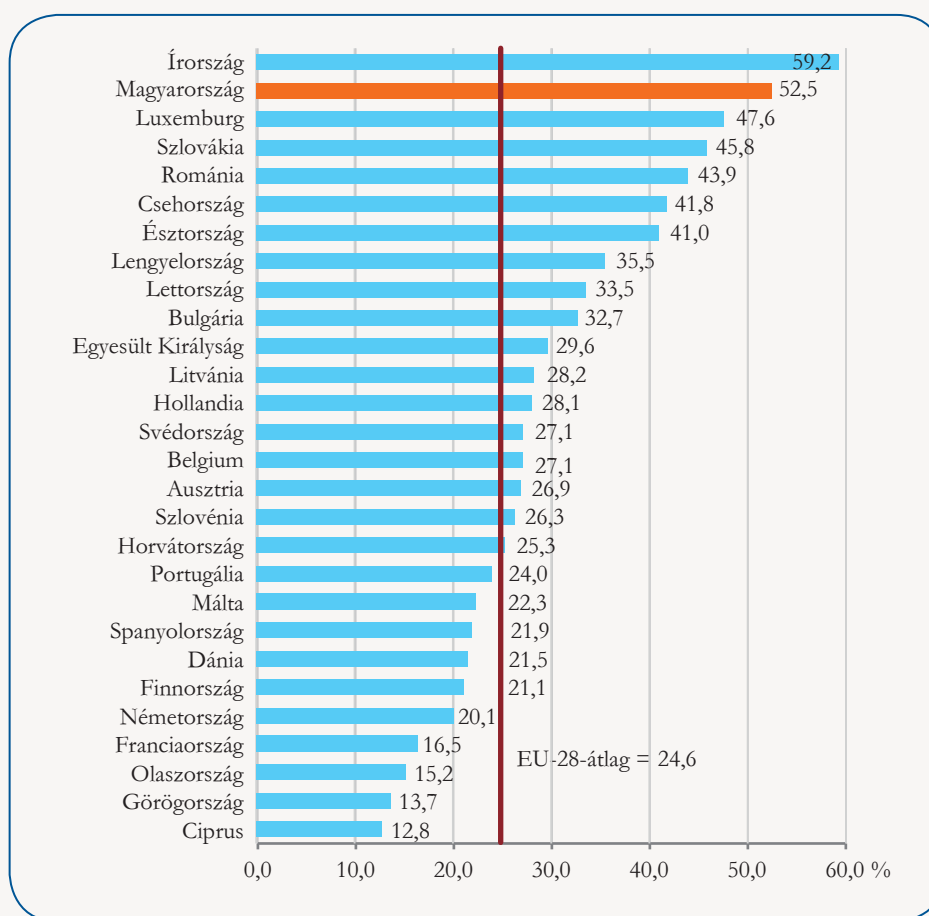
5. Nemzetközi kitekintés

2015-ben¹¹ az unió tagállamaiban a teljes vállalkozói kör¹² hozzáadott értékének negyedét külföldi irányítású leányvállalatok állították elő.¹³ Két uniós tagállamban – Írországban (59%) és Magyarországon (52%) – a bruttó hozzáadott érték több mint felét realizálták külföldi ellenőrzés alatt álló vállalkozások. A 2004 óta csatlakozott tagállamok többségében (Romániában, Szlovákiában, Csehországban, Észtországban, Lengyelországban, Lettországban és Bulgáriában) magas, 30%-ot meghaladó ez az arány.

Az unió külföldi irányítás alatt álló vállalkozásai teljesítményük közel kétharmadát (64%) néhány kiemelt gazdasági ágban (feldolgozóipar, kereskedelem, valamint információ és kommunikáció) realizálták, ezekben a külföldi hozzájárulás mértéke 26–34% közötti volt.

15. ábra

A külföldi irányítású vállalkozások részesedése a bruttó hozzáadott értékből az Európai Unióban, 2015

2015-ben az Európai Unióban a külföldi irányítású cégek hozzáadott értékének 53%-át az unió tagállamaiból irányított vállalatok állították elő, közülük a legjelentősebbeket, sorrendben Németországból, Franciaországból, Hollandiából és az Egyesült Királyságból irányították, amelyek együttesen a teljesítmény egyharmadát realizálták. A teljesítményből való részesedés alapján azonban a legjelentősebb ország az Egyesült Államok volt, az innen irányított vállalatok a hozzáadott érték 26%-át adták.

¹¹ A 2016. évi uniós adatok a kiadvány írásának időpontjában még nem ismertek, az adatokat az Eurostat 2019-ben teszi közzé.

¹² A TEÁOR'08 szerinti a B–N (kivéve K) nemzetgazdasági ágakban és az S95 ágazatban működő vállalkozások.

¹³ Forrás: Eurostat, *Foreign control of enterprises by economic activity and a selection of controlling countries*.

További információk, adatok (linkek):

[Táblák \(STADAT\)](#)

[Tájékoztatósi adatbázis](#)

[Módszertani megjegyzések](#)

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Lépjön velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789